

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต

เพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะการตัดสินใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะการแก้ปัญหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะการปฏิเสธ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ผลการตรวจสอบร่างหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

ผลการปรับปรุงร่างหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทำให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรบการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรบ

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการฝึกอบรบสูงกว่าก่อนฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ทักษะการตัดสินใจ คือ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อ ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่หลากหลาย โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสม 2) ทักษะการปฏิเสธ คือ วิเคราะห์สถานการณ์ที่ควรปฏิเสธได้ และ 3) ทักษะการแก้ปัญหา คือ ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือ สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรบการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด

ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรบการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านที่ 1 ด้านความพึงพอใจในการฝึกอบรบ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้ความสามารถและประโยชน์ที่ได้รับภายหลังการฝึกอบรบ การกำหนดเวลาในการฝึกอบรบแต่ละกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ การอำนวยความสะดวกของวิทยากรระหว่างการฝึกอบรบ ด้านที่ 2 ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการฝึกอบรบ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นผู้มีความบุคลิกภาพดี และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกอบรบ และการจัดกิจกรรมการฝึกอบรบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 นำเสนอเป็นประเด็นเพื่ออภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยยึดหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมของนักวิชาการ ด้านหลักสูตร และนักการฝึกอบรมหลายท่าน เช่น มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539, หน้า 17); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19); วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551, หน้า 143-148); ศรัณยา แสงศิริ (2553, หน้า 180-183); อัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553, หน้า 149-151); จักรก วงศ์กาฬสินธุ์ (2556, หน้า 132); อรวรรณ ไชยปัญญา (2556, หน้า 11); Saylor and Alexander (1974, p. 27); Saylor Alexander and Lewis (1981, p. 30)

หลังจากนั้นศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด นรินทร์ นาคร่วม (2549, บทคัดย่อ) กานต์ชญญา แก้วแดง (2555, หน้า 46); ขวัญใจ ธรรมกุล (2555, บทคัดย่อ); ดิฐภัทร บวรชัย (2555, บทคัดย่อ); วิทยา รอบคอบ (2557, บทคัดย่อ); วุฒิไกร คักดีสุรกานต์ (2558, บทคัดย่อ); Zollinger, Saywell & Muegge (2003, pp. 337-338); Griffin & Botvin (2003); Zipora, Merav & Judy (2005); Buehler & SchrOeder (2008, pp. 621-632) สรุปผลได้องค์ประกอบของทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง 2) ทักษะการตัดสินใจ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการปฏิเสธ และ 5) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด นำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม หลังจากนั้นจัดทำร่างหลักสูตร ตรวจสอบหลักสูตร

นำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบ ครบวงจรไว้ 3 ระบบโดยเริ่มต้นจาก 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร สอดคล้องกับ Saylor Alexander & Lewis. (1981, p. 30) กล่าวว่าการพัฒนา 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร และความสะดวกสบาย ในการพัฒนาหลักสูตรและคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร

การคัดเลือกเทคนิคและวิธีการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการฝึกอบรมแบบการบรรยาย (Lecture) ที่มีวิทยากรบรรยายตาม หัวข้อที่ได้รับตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ความรู้กับผู้เข้ารับการอบรม แบบ กรณีศึกษา (Case study) เป็นการฝึกอบรมที่นำเอาเรื่องราวหรือกรณีที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น จริงๆ เสนอในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อวิเคราะห์กรณีที่ยกมา โดยมีวิทยากรคอยให้ คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยให้วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงวัตถุประสงค์ การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นการนำเอาเรื่องที่เป็นกรณีตัวอย่างมาเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาท ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นภาพชัดเจนได้สัมผัสกับประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริง เกี่ยวกับปัญหาที่เป็นกรณีตัวอย่างและการใช้กิจกรรมนันทนาการ (Recreational/activity) เป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ร้องเพลง เล่นเกม ปรบมือเป็นจังหวะ ฯลฯ สอดคล้องกับ ลีริลักษณ์ สีแดง (2558, หน้า 1) กล่าวว่า เทคนิคการฝึกอบรมสำคัญต่อการฝึกอบรมต้องเลือกให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ผลการตรวจสอบร่างหลักสูตรการฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องของ องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกประเด็น หมายความว่า องค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม มีความ สอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ นักวิชาการด้านหลักสูตร ได้แก่ มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539, หน้า 17); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19); Saylor & Alexander (1974, p. 27) และหลักสูตรการฝึกอบรมที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการหาคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ

และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะในส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสามารถนำมาใช้ได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายๆ ท่านที่พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแล้วพบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เข้าร่วมอบรมได้ เช่น วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551, หน้า 143-148) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับหลักสูตรมาตรฐานของ ส.ค.ศ. (2553, หน้า 180-183) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553, หน้า 149-151) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา จักรก วงศ์กาฬสินธุ์ (2556, หน้า 132) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้หลักการเจริญสติปัญญา 4 ตามแนวทางของหลวงพ่อบุญเทียน จิตตสุโข เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการอารมณ์ และ อรพรรณ ไชยปัญญา (2556, หน้า 11) ได้สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จริงตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจาก หน่วยการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ วิธีการฝึกอบรมใช้แบบการบรรยาย กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมุติและการใช้กิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา เวลาและวัยของผู้เข้ารับ การอบรมมีการแจ้งจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ทราบก่อนเข้ารับการฝึกอบรม และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรม จัดสถานที่ในการฝึกอบรมให้สะดวกและ

เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลระหว่างการอบรม เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบโดยทันทีและเฉลยพร้อมอธิบายเหตุผลประกอบในส่วนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังไม่เข้าใจ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติด เพื่อทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ โดยมีหลักการแนวคิดของ วาโร เฟ็งส์วัตส์ (2551, หน้า 213–214) วิธีการสร้างและการตรวจสอบหาคุณภาพตามหลักวิชาการ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 53–66) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553, หน้า 124–177) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ประภาพร ศรีตระกูล และคณะ, 2553, หน้า 127–132) ซึ่งประกอบด้วย 1) วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และจุดประสงค์การฝึกอบรมโดยครอบคลุมพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และความคิดเห็น 2) วิเคราะห์ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะออกข้อสอบ 3) สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม 5) นำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 6) นำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ 7) คัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพตามจำนวนเพียง 30 ข้อ 8) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการสร้างแบบทดสอบตามขั้นตอนดังกล่าว พบว่าค่าความยากรายข้อ (p) มีค่าตั้งแต่ 0.42 ถึง 0.73 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.69 เป็นแบบทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ซึ่งนับว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุผลสนับสนุนดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่าแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพทั้งในแง่เที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ชญญา แก้วแดง (2555, หน้า 46) ได้ศึกษาการเสริมสร้างการเรียนรู้การใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนเพศ คณะที่ศึกษา และสถานภาพของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ เบญจวรรณ กิจควรดี (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์การสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบุหรี่และพิษภัยจากการสูบบุหรี่ ทักษะชีวิตในทุกด้านและความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับ ชวัญใจ ธรรมกุล (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นตอนต้น พบว่าวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ วิทยา ครอบคอบ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในอำเภอหนองไผ่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ พบว่าทักษะชีวิตของนักเรียนหลังเข้าร่วมกระบวนการวิจัยมีคะแนนมากกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.2 ทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 2 แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกัน ยาเสพติดสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่ามี ความสอดคล้องทุกรายการ

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการอบรมเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรม ได้แก่ การบรรยาย กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมุติ และการใช้กิจกรรมนันทนาการ (นนทวัฒน์ สุขผล, 2543, หน้า 15-17) ทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และเรียนรู้อย่างสนุกสนาน

ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ชวัญใจ ธรรมกุล (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นตอนต้น พบว่า กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า หลังการสอน วัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิฐภัทร บวรชัย (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมการสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าด้านระดับความรู้หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 20.53 คะแนน ด้านเจตคติ คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา รอบคอบ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในอำเภอหนองไฮ อำเภอเมืองศรีสะเกษ พบว่า ทักษะชีวิตนักเรียนเข้าร่วมกระบวนการวิจัยด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zollinger, Saywell & Muegge (2003, pp. 337-338) ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สูบบุหรี่ในประเทศอินเดีย วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินการป้องกันการสูบบุหรี่โดยมีโรงเรียน เป็นพื้นฐานและโปรแกรมควบคุม ทั้งนี้ โดยประเมินผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตต่อนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา ในด้านความรู้เจตคติ และความสามารถในการสร้างการตัดสินใจที่ดีในการดำเนินชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Griffin & Botvin (2003) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันในโรงเรียนกับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดในระยะต้น โดยการศึกษาได้ใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต (Life Skills Program Training) โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐาน (School Based) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในเมืองใน 29 โรงเรียนในนิวยอร์กที่มีผลการเรียนต่ำตลอดจนมีกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยา 115 คน ผลจากการศึกษาพบว่า หลังจากกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกทักษะชีวิตจะมีความสัมพันธ์ ระดับต่ำกับการใช้ยาเสพติด

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ

หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด

ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ตรงกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นได้จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนว่า ได้รับความรู้ และกล้าที่จะแสดงออก มีความกล้าคิด กล้าปฏิเสธ สนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับแนวความคิดของการฝึกอบรมที่ดี สอดคล้องกับ สมชาย สังข์สี (2550, หน้า 115-116) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การฝึกอบรมบรรยากาศและการจูงใจที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ สถานที่และเทคโนโลยี การศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถจัดให้อีกจำนวนต่อการเรียนรู้ จะส่งเสริมให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์

นอกจากนี้ วิทยากรที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องการฝึกอบรมเป็นอย่างดี มีสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม มีเทคนิคที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจ มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเอง บรรยายได้เข้าใจง่าย มีกิจกรรมนันทนาการ เช่น เพลงและเกมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่น ทำให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน กล้าที่จะถามและฝึกปฏิบัติอย่างมั่นใจให้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามแนวคิดของ สมชาย สังข์สี (2550, หน้า 115-116) กล่าวว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ในเรื่องการอบรม ต้องมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์อย่างแท้จริง มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ มีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี มีเทคนิควิธีการทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจชัดเจนกระตือรือร้น ให้ความสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ นาคร่วม (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิฐภัทร บวรชัย (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ ดังนั้นซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนในการจัดอบรมพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานและธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังฝึกอบรม 3 สัปดาห์ อยู่ในระดับมาก ในระยะต่อไปหลังจากนั้น ผู้วิจัยหรือครูควรมีการตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังเกิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปสู่สถานการณ์จริง และชีวิตประจำวันได้

1.3 ก่อนการฝึกอบรมควรมีการชี้แจงให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การปฏิบัติตัวขณะการฝึกอบรม เพื่อลดความวิตกกังวลในการเข้าฝึกอบรม และเพื่อให้การอบรมเป็นไปตามแผนที่วางไว้

1.4 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการป้องกันยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญของงานในระดับต้นๆ ควรจัดกิจกรรม โครงการ ในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ที่หลากหลายและต่อเนื่อง ควรมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตรายของยาเสพติดเข้ากับการเรียนการสอนในทุกรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยความคงทนของทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในระยะยาว

2.2 ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยไม่ยึดเนื้อหา แต่มุ่งกระบวนการ

อบรมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่เกิดจากมวลประสบการณ์ของกิจกรรม
การเรียนรู้จริง

2.3 ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดในด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ถ้าหากผู้ที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ควรจะได้รับการปรับปรุง

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ หรือสาเหตุที่ส่งผลการติดยาเสพติด ในกลุ่มนักเรียนในระดับช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี